

Amikor kongresszusra gyűlünk egybe, az kell legyen a mi reménységünk, hogy az emberek egyre nagyobb számban teszik magukévá és gyakorolják azt a felismerést, hogy a világ egységének és békéjének kulcsa az egyetértés. Ez nem azt jelenti, hogy egyetlen politikai vagy vallási zászló alatti egyesülést kell megkísérelnünk, hanem el kell fogadnunk és köszöntenünk kell valamennyi zászlót, amely ott szeretne lenni a nagy seregszemlén.

Sok száz év telt el azóta, amióta a Babel-torony történetének szerzője megrajzolta e képet: az egy nyelvet beszélő világot és a féltékeny Istent, aki szétzörta a népeket a föld színén.

A kongresszus végén mi is újból szétszóródunk a világ négy tája felé, de legalább meg fogjuk próbálni, hogy „építsünk magunknak várost és tornyot“. Tegyük meg hát mindent az ügy érdekében, amelynek elköteleztük magunkat, és így „szerezzünk magunknak nevet“. Amen.

MÁTYÁS GYÖRGY

EMLÉKEZZETEK!

Zsid 13,7

Az emberek lelkivilágára nagy hatással van a természet külső képe. A legyszerűbb embertől a legműveltebbig mindenkit megejt, lenyűgöz a természet szépsége, gazdagsága. A művészvilág kimagasló alakjai, az emberiség nagy tanító-mesterei mind-mind innen merítették mondanivalóik jelentős részét. Írók, költők, híres festők és zeneszerzők istenadta tehetségeikkel meg tudják szólaltatni a természetet, és ez a beszéd a gondviselő Isten beszéde az emberhez. De hol van az a művész és melyik az a nyelv ezen a világon, mely ki tudná fejezni, el tudná mondani mindazt a szépséget és gazdagságot, mit a természet magában rejt? „Oh természet, oh dicsó természet, mely nyelv merne versenyezni veled“ — mondja Petőfi Sándor. Az egymást követő évszakok az emberek hangulatát, kedélyét is meghatározzák. A tavasz a feltámadás, az újjászületés örömét hozza magával. Az őszi az elmúlás, a megsemmisülés szomorú, fájó próféciáját zengi lelkünkben. Tavasszal megtelik a lelkünk örömmel, boldogsággal és reménységgel. Ősszel úgy érezzük, mintha a bánat sötét felhője nehezedne a lelkünkre. Egyre többet foglalkozunk az elmúlás, a halál gondolatával, mely egyszer rajtunk is beteljesedik.

E néhány bevezető gondolat elegendő ahhoz, hogy megértjük, miért lett az őszi, azaz november a halottak hónapja. A hagyomány szerint ebben a hónapban mindenki áldoz szerettei emléke előtt. Nem tudjuk, ki volt az első, aki elindította ezt a nemes emberi szokást, de mély vallásosság és humánus érzés fűtötte a lelkét. Ha így van, akkor nem lehet idegen az unitárius ember előtt sem a halottakról való megemlékezés. Nekünk is vannak kedves halottaink, kiknek emlékezete nemesítőleg, buzdítólag, vigasztalólag hat életünkre. Amellett az emlékezés megkönnyíti az élet terheit a vállunkon. Mert gondoljuk csak el, milyen boldogító érzés azzal a tudattal járni az életben, hogy akiket szeretünk, akikért annyit dolgozunk, naphosszat fáradunk és akikkel az életben együtt örveztünk vagy bánkódtunk, halálunkban sem tagadnak meg. S ha megtörténik is az, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig megfelelkeznek rólunk, halottak napján eszükbe jutunk, megemlékeznek rólunk, és akad egy szál virág a kertjükben, egy szál gyertya, melyet meggyújtva elégetnek sírunkon egy áldó imádság elmondása mellett.

Ki mondja, hogy ez nem szép és nem helyes emberi cselekedet? Benedek Elek végrendeletét e szavakkal zárja: „En nem félek, hogy kifogyok a szeretetből, fiam. Ha egyéb nem, ez eltart a sírig. Ha egyebet nem kaphatsz, ezt tőlem halálom után is megkapod. Ha majdan üresnek érzed a szivedet, gyere ki a síromhoz, meglásd, megtelik szeretettel. S ha majd bánatnak az emberek, csaldndf fogsz, gyere ki a temetőbe és megvigasztalódsz. Gyere ki a síromhoz, fiam!“

Mindaz, amit eddig elmondtam, a mi személyes halottainkra vonatkozik, akik valamikor szűkebb családi körünkhöz tartoztak.

De nekünk még egy nagyobb családnak is van, unitárius anyaszentegyházunk. Ennek a lelki közösségnek, ennek a nagyobb családnak is vannak halottai. Azok a személyek, akik egyházunknak kimagasló alakjai, egyéniségei voltak. Akik szellemükkel, jellemük erejével vagy tetteik nagyságával túntek ki. Kiket az Isten gondviselés gyanánt küldött egyházunknak. Ezek a személyek példamutató életükkel a megbecsülés és tisztelet alanyaivá váltak egyházunkban, kiknek emlékéhez időnként elzarándokol a hálás szívű utókor. Az ilyen megemlékezés mindig nagy nevelő és léleknevelő hatással jár. Minél sötétebb körülöttünk a világ, minél nagyobb terhek nyomják a vállunkat, annál inkább szükségünk van a múlt lelkesítő üzenetére. Jöhetnek időszakok, amikor az ilyen megemlékezések valóságos életszükségletté válnak. Mint beteg szervezetnek az orvosságra, úgy van szükség a múlt lelkesítő példájára a megaláztatások, a csüggedések idején. Ilyenkor a múlt felidézése, elfelejtett nagyjainknak példamutató élete hitet, önbizalmat, reménységet ébreszt bennünk. Japánban ma is megvan az a szokás, hogy időnként a szülő, az apa gyermekét kiviszi a temetőbe, az ősök sírjához, és ott felidézi emléküket. Nagyszerű nevelési módszer. Hasonló Benedek Elek végrendeletéhez: „Gyere ki a temetőbe, fiam!”

Hála a gondviselő Istennek, az unitáriusoknak nagyon sok tiszteletet és hála-t követelő, emlékezésre méltó síremlékük van. Az első és minden síremlék mellett a legszomorúbb, de egyben a legdicsőbb, Déva vára. Ennek omladozó kövei őrzik első püspökünk, Dávid Ferenc emlékét, aki e vár falai között mártírhalált szenvedett.

Apostoli lelke, fennkölt szelleme, bátor alakja ma is példakép egyházunkban. De példaképet látnak benne azok is, akik szorosan nem tartoznak egyházunkhoz. Nagy megtiszteltetés az unitáriusokra az a tény, hogy a jelenkori irodalom képviselői, akik a társadalmi élet problémáival foglalkoznak és a lelkiismereti szabadság eszméjét tárják az olvasók elé, műveikhez ihletet, magot, gondolatot Dávid Ferenc korából és idejéből merítenek. Hálás kegyelettel gondolok egyházunk nem régen elhunyt főgondnokára, aki írásos emléket állított azoknak, „akik előtte jártak”.

Villanásszerűen átgondolva a nehéz évszázadokat, szálljunk lélekben Déva várából át Dávid Ferenc szülővárosába, Kolozsvárra és ott is a házsongárdi temető legmagasabb pontjára, ahol örök álmukat alusszák egyházunk nagy jötevői, a jötevők fejedelme, Berde Mózes és a nagy filozófus Brassai Sámuel professor. Innen néz le ránk a népdalköltő és népdalgyűjtő Kriza János is, aki annyi elismerést és dicsőséget szerzett az unitárius egyháznak. És még hányan voltak? De a „tábornokok” és hadvezérek mellett hadd emlékezzünk meg a kőzatonákról is, gyülekezeteink jötevőiről, előjáróiról, gondnokairól és keblitanácsosairól, akik az egyes egyházközösségekben évtizedeken át, akár közmunkával, akár anyagi áldozathozattal vagy példás egyházépítő munkával építették anyaszentegyházunk épületét, és most kint a temetőben csendesen pihennek. A reájuk való emlékezés kötelességet jelent. Azt a kötelességet, hogy kövessük példájukat. Erre az apostol szavai is figyelmeztetnek bennünket: „Emlékezzetek meg a ti előjáróitokról, akik szólották néktek az Isten beszédét és figyelmezően az ő életük végére, kövessétek hitőket!”

Szükséges, hogy olykor-olykor megemlékezzünk azokról, akik előttünk jártak, hogy okuljunk, reménységet, hitet merítsünk jelen életünk küzdelmeihez.

De azért is fel kell keresnünk drága halottaink sírját, hogy hálaikat és kegyeletünket lerójuk irántuk. Ámen.

KERESZTES SÁNDOR

KÉSZÍTSÉTEK AZ ÚRNAK ÚTJÁT!

Lk 3,4

Az út hasznáival és jelentőségével mindnyájan tisztában vagyunk. Kiterjedt földterületek megművelésének, altalajkincsek kiaknázásának, az emberi érintkezésnek az út az egyik legfontosabb eszköze.